

MEDEDELINGENBLAD
van de
NEDERLANDSE WERKGEMEENSCHAP
voor
INDIVIDUAL PSYCHOLOGIE

22e jaargang, nr. 2

october 1972

Redactie: G.H. v. Asperen - Doorwerth

Redactieadres: Mevr. L.M.C. Richard-Stuurman
Pippelingstraat 60, Den Haag, Telefoon 070 - 68 34 22

JUBILEUM
1947 - 1972

De moed is oud, Hij is veel ouder dan
de mensheid. Hij is niet te scheiden van
het leven zelf. Immers, leven is strijd
en waar gestreden werd, daar trilde altijd
zijn vurig rythme door de strijders heen.
Moed en strijd zijn, als golf en branding één.

Henr. Roland Holst-v.d. Schalk
Uit: Lof van den moed

DE INDIVIDUALPSYCHOLOGIE ALS EEN SUBJECTIVISTISCHE PSYCHOLOGIE

„Als tegenwoordig zoveel theoretische trends in de psychologie dezelfde richting schijnen te nemen die Adler oorspronkelijk insloeg, is dat naar onze mening niet toevallig, maar doordat hun formuleringen beter passen bij de zorgvuldig geobserveerde subjectieve en objectieve feiten en omdat ze beter toepasbaar bleken. Voor zover ADLER aan het begin van deze trend staat, kan zijn werk dienen als een samenvattende terugblik, omdat het inderdaad een opmerkelijk oorspronkelijke vooruitziende creatie is”.

Het bovenstaande is het slot van de inleiding die de Ansbachers schrijven in hun bekende boek „The Individualpsychology of Alfred Adler”.

Zij beschrijven in deze inleiding en in hun commentaren verder in het boek DE INDIVIDUALPSYCHOLOGIE ALS EEN SUBJECTIVISTISCHE PSYCHOLOGIE. Aan de hand van twaalf grondbeginselen van de I.P. gaan zij na hoe treffend de verwantschap met andere subjectivistische psychologen vaak is. Zij vergelijken de I.P. met de personalistische psychologie, de Gestaltpsychologie, de veldtheorie, de begrijpende psychologie, de fenomenologische psychologie en de uitwerkingen door Rogers, het psychologisch existentialisme en het neo-freudianisme en tonen aan hoe de grote mannen uit deze stromingen de verwantschap met de I.P. erkennen.

Wij zouden daar de humanistische psychologie (Maslow) en de rational-emotio-therapy (Ellis) nog aan kunnen toevoegen.

Gelukkig is de tijd voorbij dat Individualpsychologen dit alleen verwijtend konden signaleren, omdat zij vonden dat de nieuwe onderzoekers zich Individualpsychologen behoorden te noemen. Maar evenzeer is het nuttig dat moderne onderzoekers ontdekken dat veel van de verschijnselen die zij bestuderen, reeds door Adler, vaak meer dan 40 jaar geleden, gezien en beschreven zijn.

Wat ondanks deze gunstige ontwikkeling soms een goed begrip van de I.P. in de weg staat, is de andere verwantschap, n.l. met de psychoanalyse van Freud, waardoor de principiële verschillen met deze objectivistische psychologie gemakkelijk over het hoofd gezien kunnen worden.

Dit is niet alleen een theoretische kwestie maar kan van groot belang zijn voor opvoeding en psychotherapie. Als een psychotherapeut geconfronteerd wordt met een mens in nood, die zijn hulp zoekt heeft hij in grote lijnen de keus uit vier visies om de achtergrond van de situatie samen met de patiënt zodanig op te klaren dat een weg gevonden kan worden deze situatie te verbeteren.

DE EERSTE VISIE IS DE CAUSALE. Men kan de innerlijke sociale conflictsituatie van nu trachten te verklaren uit objectieve feiten uit het verleden, uit aanleg en milieufactoren, uit toestanden en gebeurtenissen, die op een aannemelijke wijze als onontkoombare oorzaken kunnen worden aangewezen. Als dit oorzakenpakket op een voor patiënt en therapeut bevredigende wijze is samengesteld staan er therapeutische middelen ter beschikking die de kracht aan deze oorzaken kunnen ontnemen, zoals afreageren van gevoelens, catharsis door herbeleving, sublimering, aanpassing enz.

DE TWEDE VISIE IS DE NOODLOTSVISIE. Men kan er van uitgaan dat God of de Goden of het lot van te voren hebben vastgesteld waarheen het met de wereld, met de mens gaat, dus een plan, een bedoeling met de wereld en de mensen hebben. Het heden wordt dus bepaald door een vastliggende toekomst. Belangrijk voor de individuele mens is dat hij de toekomst, het plan van God of de Goden zo goed mogelijk leert kennen door openbaring, door voorspelling, zodat hij kan berusten, zijn leven zonder te rebelleren kan aanpassen aan wat komen moet.

DE DERDE VISIE IS DIE VAN HET HIER - EN NU. In zijn primitiefste vorm beschouwt deze visie de mens als een tamelijk primair reagerend wezen, dat als een kind op de grens tussen het lustprincipe en het realiteitsprincipe antwoordt op de prikkels van de huidige situatie. Verleden en toekomst spelen hierbij niet of nauwelijks een rol, zodat de afhankelijkheid van de impulsen uit het hier-en-nu groot is. Merkwaardig dat, - terwijl de mens hier niet veel meer lijkt dan een blad in de wind, - toch aan hem bij pogingen tot hulpverlening zulke hoge eisen worden gesteld, dat hij daaraan pas zou kunnen voldoen als hij in staat zou zijn fundamentele veranderingen in zijn persoonlijkheid te bereiken. Men eist dat de maatschappij veranderd zal worden of, zich rechtstreeks tot de mens in nood wendend, eist men: Wees toch flinker. Zet dat toch van je af. Doe toch niet zo gek. Wees toch niet zo wantrouwend. Heb Uw naasten lief.

Als het bestaande reactiepatroon niet te ver af ligt van deze suggesties kunnen ze nog wel een - soms tijdelijke, soms blijvende - verandering in het gedrag teweeg brengen. In de meeste gevallen is een mentaliteitsverandering nodig, die niet met zo'n bevel of advies te bereiken is.

In een minder primitieve vorm van deze visie is men zich beter bewust van de hardnekkigheid van een reactiepatroon en probeert men via een gedragstherapeutische training tot een mentaliteitsverandering te komen.

DE VIERDE VISIE OP DE MENS IS DE SUBJECTIVISTISCHE.

Als ik deze visie samenvattend probeer te beschrijven zal dit door woordkeus en inhoud een individueelpsychologische beschrijving worden. Beschrijvingen uit andere subjectivistische psychologieën zouden waarschijnlijk meer door vorm en woordkeus dan door inhoud ervan verschillen.

Determinerend voor de levensstijl van de mens is de mening die hij heeft over zichzelf, d.i. over zijn eigen waarde en over zijn plaats in de wereld, d.i. over zijn sociale waarde.

De rol van verleden, heden en toekomst is in deze visie dus duidelijk een andere, een secundaire geworden. Zij leveren niet rechtstreekse oorzaken voor het gedrag, maar kunnen wel op twee manieren het gedrag beïnvloeden, namelijk door bijdragen te leveren aan de meningsvorming en door in het heden pressie uit te oefenen tot een bepaald gedrag.

Dit onderscheid vloeit voort uit de grotere vrijheid tot keuze die aan de mens als „subject“ wordt toegekend.

Belangrijker dan de gebeurtenissen is de interpretatie, de betekenisverlening.

Te vroeger generaliserend d.i. toepasbaarverklarende van deze betekenis op levende belevissen, nodigt uit tot vervalsing of ontkenning van nieuwe ervaringen dus tot tendenteuze apperceptie. Zo ontstaat reeds vroeg in het leven een ingewikkelde wisselwerking tussen mening en ervaring. Over de mening nog het volgende.

- 1e. *DE MENING MANIFESTEERT ZICH MEER ALS EEN GEVOEL DAN ALS EEN VERSTANDELIJKE OVERWEGING*, bijvoorbeeld als een gevoel van veiligheid of onveiligheid, van geaccepteerd of niet geaccepteerd worden, van eigenwaarde of minderwaardigheid, van zwakte of kracht, van eenzaamheid of verbondenheid
- 2e. *DE MENING IS EEN SUBJECTIEVE CREATIE* of m.a.w. tot stand gekomen door een innerlijke veroorzaking onder invloed van uiterlijke verleidingen.
- 3e. *HET ONTSTAAN VAN DEZE GRONDMENING HEEFT ZICH ONBEWUST VOL-TROKKEN.*
- 4e. *DE MENING NODIGT UIT TOT HET STELLEN VAN EEN LEVENSDOEL*, dat verwerkelijking van de ervaren potenties en compensatie van gevoelde tekorten inhoudt. Hierdoor krijgt ook de toekomst een andere betekenis dan eerder werd beschreven. Niet de werkelijke toekomst, maar de nagestreefde toekomst, het fictieve levensdoel bepaalt de levensstijl. Fictief betekent: emotioneel-, subjectief gecreëerd-onbewust.

In het heden ontmoeten de mening uit het subjectief ervaren verleden en het daarop gebaseerde fictieve levensdoel voor de toekomst elkaar in een attitude tegenover en een persoonlijk antwoord op de uitdaging van de situatie van vandaag. We kunnen aannemen dat de mens met ontwikkelings- en aanpassingsstoornissen bij het beschreven proces grotere „vergissingen” heeft gemaakt.

Hoe de individualpsychologische therapie kan helpen deze „grotere fouten door kleinere te vervangen” (Adler) kan hier maar door enkele opmerkingen worden aangeduid.

1e. *DE GRONDHOUDING VAN DE THERAPEUT MOET DE EMPATISCHE ZIJN.*

Dit betekent niet dat hij zich zodanig met de patiënt moet identificeren dat hij zichzelf erin verliest. De patiënt moet ervaren dat de therapeut bereid is met hem mee te denken en te voelen, zodat hij belangstelling en begrip ontvangt zonder dat zijn mening - die hij immers zelf wantrouwt - door de therapeut wordt overgenomen.

2e. *DE PATIENT KAN ALLEEN ZIJN DWANGMATIG DENKEN, VOELEN EN HANDELEN PRIJSGEVEN VOOR EEN VRIJE, OPEN ATTITUDE ALS HIJ HELDERHEID KRIJGT OVER ZIJN EIGEN ROL,* over wat hijzelf teweegbrengt in datgene dat hem in het heden „overkomt”.

Aardig is een voorbeeld uit de Gestalttherapie, waarbij de therapeut de patient uitnodigt een zin als: „Dat maakt me bang” te vervangen door: „Ik laat me daardoor bang maken”.

3e. Het is nodig dat *DE PATIENT INZIET DAT ZIJN MENING*, zijn „onbewuste gevoelsmening” *BEPALEND IS VOOR DEZE ROL.*

4e. *DEZE MENING IS VAAK ZO ONWRIKBAAR DAT ZELFS EEN RATIONELE AFWIJZING VAN ZIJN EIGEN MENING DE PATIENT NIET BEVRIJDT VAN EEN LEVENSTIJL DIE EROP GEBASEERD IS.*

Een patient kan b.v. zeggen: „Ik weet allang dat niet alle mensen onbetrouwbaar zijn en toch blijf ik iedereen tegen beter weten in wantrouwen”. Een zorgvuldige analyse, in nauwe samenwerking tussen de patiënt en de therapeut, van het proces van meningsvorming met de vergissingen die daarbij gemaakt zijn en van de fictieve doelstelling die er als richtinggevende factor uit voortkwam, is nodig.

5e. *GEZIEN DE AANGEBOREN SOCIALE DISPOSITIE VAN DE MENS*, waardoor alle menselijke problemen relatieproblemen zijn, *KAN GROEPS-PSYCHOTHERAPIE IN ZIJN VERSCHILLENDE VORMEN EEN BELANGRIJKE BIJDRAGE LEVEREN TOT VERHELDERING*, maar ook tot *TRAINING* in een verbeterde levensstijl. Wij denken hierbij dus ook aan echtparentherapie, gezinstherapie, psycho-drama, non-variabele technieken en sociotherapeutische activiteiten.

6e. *ALS AFZONDERLIJK THERAPEUTICUM MOET NOG DE BEMOEDIGING WORDEN GENOEMD.*

Deze door Adler gebruikte term is verwant aan wat anderen ego-versterking of bevestiging hebben genoemd. De onzekerheid over de eigen waarde bij de keuzemogelijkheid tussen talloze waardeschalen leidt gemakkelijk door de suggesties uit de buitenwereld tot versterkte minderwaardigheidsgevoelens. Aanvaarding van de patiënt in gelijkwaardigheid, relativering van de gekozen waardeschaal (rijkdom, eer, macht, beroemdheid enz.) en bestrijding van het perfectionisme kan bemoeidigend werken.

7e. Bij de nadruk die de subjectivistische psychologie en psychotherapie legt op de mens als subject, als veroorzaker van zijn eigen lot, als verantwoordelijk voor de gevolgen van zijn acties en reacties mag *EEN LAATSTE WOORD OVER DE*

BETEKENIS VAN DE MILIEUFACTOREN niet ontbreken. Al worden ze afge-
wezen als enige oorzaken van het menselijk lot, ze kunnen als suggesties, aanlei-
dingen, verleidingen, bemoedigende of ontmoedigende factoren, groeiimpulsen of
neurotiserende factoren een grote, soms zegenrijke soms fatale rol spelen.

Het is daarom van het grootste belang aan de verbetering van de opvoeding tot
vrije mensen te blijven werken, betere voorwaarden te scheppen voor de groei
tot vrijheid voor kind en volwassene.

Laten de mensen die terecht naar maatschappijhervorming streven om de individuele mens
in een echte democratische vrijheid meer kans tot ontplooiing te geven en de mensen die
individuen voorbereiden tot bouwers en bewoners van een betere wereld elkaar niet verket-
teren om hun ficties.

Iedere stap voorwaarts die de ene groep doet, geeft de andere groep een nieuwe kans.
Ik wens U, leden van de jubilerende N.W.I.P. in de volgende 25 jaar bruikbare ficties toe.

G.H. van Asperen
Voorzitter

IS DE INDIVIDUALPSYCHOLOGIE NOG AKTUEEL?

Bij een 25-jarig jubileum ligt het voor de hand eens te kijken naar de situatie bij het be-
gin: 1947 en die van nu: 1972.

Na de plotselinge dood van Dr. Alfred Adler in 1937 en de daarop volgende tweede wereld-
oorlog raakte de individualpsychologie een beetje in 't slop.

De uitgave van het "International Journal of Individual Psychology" werd gestaakt en men
hoorde weinig meer van de activiteiten van zijn volgelingen. Toen de oorlog afgelopen was
begon de individualpsychologie weer op te leven. In Amerika, in New York, werden een op-
leidingscentrum en een kliniek opgericht en overal in Europa werden nieuwe groepen ge-
vormd: in Nederland in 1947 onze N.W.I.P.

Nu bestaan er dergelijke centra in vele staten van Amerika; zij groeien nog steeds en er ont-
staan overal in de wereld nieuwe groepen: in Canada, Italië, Griekenland enz.

Dit bewijst wel dat de ideeën van de I.P. nog steeds geldig zijn en nieuwe aanhangers vin-
den ondanks de snel veranderende tijd.

Er is op psychologisch gebied veel veranderd en de moderne opvattingen komen door boe-
ken, films, radio en televisie overal sterk in de algemene belangstelling te staan.

Hierbij wordt steeds meer de nadruk gelegd op de eenheid van het individu, de levensstijl
en de invloed van gezin en milieu. De nieuwe richtingen zoeken het ontstaan van interne
en inter-menselijke conflicten meer en meer in het gezin, de idee van een geestelijk ziek
zijn wordt steeds meer aangevallen. *)

Voor individual-psychologen zijn veel van de nieuwe theorieën geen schokkend nieuws, zij
lijken eerder varianten op een bekend thema. (De verleidende Wexbergse factoren!)

Juist door zijn eenvoudige benadering, zijn gebruik van spreektaal inplaats van strikt weten-
schappelijke termen, werd Adler's individualpsychologie niet serieus genomen door de medi-
sche wetenschap die zich met de psychiatrie bezig hield. De individualpsychologie werd als
zodanig nooit wijd bekend maar de idee vinden we overal! Nu is er een sterke tendens om
problemen en conflicten door heropvoeding en gezinsbehandeling op te lossen en nóg beter
te voorkomen. De „dokter" wordt vervangen door de „gesprekspartner" bij de individuele
of groepsgesprekken. Hij of zij moet empathie hebben en de mens met moeilijkheden als

een gelijkwaardig individu kunnen accepteren. Met het gemeenschapsgevoel als graadmeter hebben individual-psychologen niet zoveel moeite met deze gewijzigde opvattingen. In de dertiger jaren behandelde Adler in Wenen de problemen van de kinderen op de scholen. Zij werden door de onderwijzer naar voren gebracht en met het kind besproken in het bijzijn van de ouders en enkele belangstellenden.

Op deze wijze werden daar toen al tientallen „consultatie-bureaus“ in de scholen opgericht. Als we dit vergelijken met de M.O.B.'s hier en de „school-guidance-counselors“ in Engeland en Amerika dan was de I.P. zijn tijd wel heel ver vooruit!

In dit verband wil ik graag Adler's eigen woorden citeren:

„Kinderen die moeilijk zijn hebben moeilijkheden. Een goede psycholoog mag de belemmeringen niet over het hoofd zien die een kind ervan kunnen weerhouden zich in de wereld thuis te voelen, die ertoe zouden kunnen leiden dat het opgroeit alsof het zich op vijandig terrein bevindt. Wij moeten ervoor zorgen een omgeving te scheppen die het een kind mogelijk maakt zich een juist beeld te vormen van de zin van het leven“.

(Int. Tijdschr. voor I.P. 12:5-1934.)

Dat de individualpsychologie het meest bekend geworden is in de sector van de opvoeding vloeit direct voort uit Adler's werk.

Ik heb het voorrecht gehad om enige jaren onder leiding van Adler's medewerkers en kinderen te studeren en te werken. Als afscheidscadeau kreeg ik een zesdelig boekwerk dat in 1932 slechts in enkele exemplaren werd uitgegeven:

„The Intelligent Mother's Guide to Child Behavior“ (Gids voor de verstandige moeder) voor het grootste deel geschreven door Adler met medewerking van Wexberg en Wolfe. Deze veertig jaar oude boeken voldoen nog steeds, zowel wat de theorie als de vele praktijkgevallen betreft.

Wat er ook uiterlijk allemaal verandert, de mens blijft zichzelf innerlijk door de jaren heen gelijk.

De I.P. legt grote nadruk op de invloed van de moeder op het kind omdat zij ook de eerste schakel vormt tussen het kind en de gemeenschap. Als we nu de enorme populariteit zien van boeken als „Portnoy's klacht“ van Ph.Roth e.d. dan staan problemen op dit gebied nog steeds in het brandpunt van de belangstelling.

Jonge protestgroepen zoals Man/Vrouw/Maatschappij en Dolle Mina die strijden voor een beter verdeelde maatschappij en gelijke rechten voor de vrouw, kunnen verklaard worden uit de gelijkwaardigheid der sexen en het manlijk protest.

Zo'n mijlpaal in het bestaan van de werkgemeenschap is een goed moment ons eens te bezinnen op wát we doen, zijn we nog bij?

Dit waren zo maar wat losse gedachten voor het ter perse gaan van dit nummer. Zelf zou ik de titel positief willen beantwoorden: voor mij voldoet onze „gebruikspsychologie“ nog steeds, juist omdat het geen star concept is.

Maar alles kan ook anders..... dat hangt af van de mening!

*) R.D. Laing: Gezinspatronen, rol en drama in het gezin.
Uitg. fa. Boom, Meppel.

„Family Life“ - film van Kenneth Loach op een geg. van Laing.

Boekbespreking T.S.Szasz: „De waan van de Waanzin“ in V.N. 19 aug. 1972.

Hermine Gans.

Amsterdam, 12 september 1972.

ik barst van creativiteit,
maar bouwstenen
ho maar!

P.v.T.

OVERDENKING

Adler zei eens tot iemand:

„Ge vraagt me, wat ge als het allerbeste moet onthouden?

Ik zou u willen antwoorden: „geef! - ge kunt nooit te veel geven - geef alles - alles is nog niet genoeg! ”

De Werkgemeenschap staat bij een mijlpaal - 25 jaar individualpsychologie. 25 jaar werken aan en met de hoofdgedachte van de individualpsychologie: het gemeenschapsgevoel - gemeenschap als daad - als realiteit.

Geïnspireerd en gevoed door de groep, haar leden, - uitdragend in de wijdere kringen van diverse beroepen: het maatschappelijk werk - de school - de verpleging - het gezin - het bedrijf.

„Geef! ” - het laat niet meer los - we zitten in de greep.

En vreemd eigenlijk, want hoewel dit klinkt als onontkoombaar en wurgend (voor onze privacy) hangt er toch een sfeer van blijmoedigheid omheen. Anders is dat met het vaak gezegde „geven en nemen” aangevoerd als een schrale troost voor teleurgestelde hoge verwach-

tingen, waarbij het geven tot een verplichting en het nemen een surrogaat werd voor een (vermeend) tekort.

Zo klinkt het althans.

En dan Adler: „Geef - geef alles - en alles is nog niet genoeg! ”

Alles - jezelf.

Jezelf geven en *de ander* nemen

maar pas op!

niet: de ander verdragen, - dat is de ander niet serieus nemen, dat is de ander helemaal niet nemen. Hoe moeilijk de ander dan is, hoe meer verdienste ik mezelf al verdragende toeken, hoe belangrijker ik in mijn eigen ogen word en..... hoe neurotischer ons beider gedrag.

„Jezelf geven” - ook niet eenvoudig - want wie of wat ben ik zelf?

Voorlopig vind ik slechts patronen (die ik zelf ontwierp), waarmee ik mijzelf identificeer en veilig voel: en als ik mijzelf dan meen te geven..... Daarom,

het „en alles is nog niet goed genoeg”

dwingt om patronen te herzien - om verder te zoeken naar wat we zelf zijn om ons werkelijk zelf te kunnen geven.

De ander (ernstig) nemend, - geef ik mezelf - leer ik de ander en mezelf kennen en begrijpen en helpen we elkaar op weg naar onszelf als gemeenschapswezen.

Gaan we door?

Mevr. L.M.C. Richard-Stuurman

HOE HET BEGON!

De Heer G.W. Arendszen Hein schreef op 27 mei 1945 de volgende regels:

„Van het initiatief door de heer VAN ASPEREN genomen, betreffende het scheppen van een organisatie op het gebied der Individualpsychologie heb ik met belangstelling en instemming aangaande de hoofdzaak kennis genomen. Ik stel voor dat wij binnenkort een samenkomst organiseren van de ons bekende medewerkers. In overleg met Dr. Ronge kan deze bijeenkomst plaatsvinden op zondag 4 november 1945 - 10.30 uur te zijnen huize te Utrecht. In afwachting hiervan kom ik nog met een ander plan, waartoe ik uw medewerking inroep. Er is in de „Werkgemeenschap tot vernieuwing van Opvoeding en Onderwijs” een z.g. vernieuwingsraad gevormd, welke zich tot taak stelt om op korte termijn alle wensen en ideeën omtrent vernieuwing te verzamelen en daarna te verwerken tot een overzichtelijk rapport dat aan de regering zal worden aangeboden. Oud Minister Bolkenstein adviseur voor onderwijsvernieuwing betuigde zijn volle instemming met dit plan. Dat geldt ook voor onze Individualpsychologen.

De agenda van 4 november 1945 zou dan als volgt kunnen luiden:

- 10.30 bespreking van de voorstellen van de heer Van Asperen aangaande het scheppen van een organisatie op Individualpsychologisch gebied.
- 14.00 bespreking van de wensen betr. onderwijsvernieuwing, in onze kring levend, neer te leggen in een rapport, dat wij als bijdrage tot het werk van de vernieuwingsraad willen leveren.

Laten wij aan de arbeid gaan, de tijd is er rijp voor”.

Wij zijn aan het werk gegaan en we mogen heden het 25-jarig bestaan herdenken van onze Werkgemeenschap met een blij hart en met het gevoel talrijke mensen bij onderwijs, sociaal werk en in het dagelijks leven tot nut te zijn geweest en nóg mogen zijn.

Mevr. M.A. Heyligers-v.d.Sijp

★★★★

WIE WAREN ONZE PIONIERS?

Dr. P.H. Ronge, arts, therapeut, vertaler en schrijver van boeken en artikelen, docent (overleden mei 1969)

Dr. Alexander Müller, therapeut, docent, filosofisch psycholoog, schrijver (overleden 1968)

conferentie Amersfoort 1949

Mr. G.W. Arendsen Hein, psychiater, docent, stichter van „Veluwe-land“ te Nederveen

J.A. Delhez, arts, docent, leider I.P. adviesbureau, Dordrecht (overleden 1971)

De Heer G.H. van Asperen, psychotherapeut, docent, voorzitter van de Werkgemeenschap.

Mevr. Simone Reiss, therapeute, docente, schrijfster van „Levenskoers en Levensvernieuwing“, vertrokken naar Amerika in 1948, overleden in 1970.

Mevr. M.A. Spaander-Duyvis, arts, docente, stichtster van het Paedagogisch Centrum „Het Adlerhuis“, Amersfoort (overleden 1960)

De Heer J. Vinkenborg, Hoofd Eerst Nederl. Montessorischool, later psychologisch paedagoog aan de „Werkplaats“ van Kees Boeke te Bilthoven, docent, cursus-leider (overleden 1969)

Mevr. G.H. von Sassen-Zendig (overleden 1969)

Mevr. M. Heyligers-v.d.Sijp, algemeen secretaresse en secretaresse van de cursusleiding - stuwende kracht.

Overige docenten uit de eerste jaren:

Mevr. G. Polak-de Meyer, muziek-paedagoge, red. Mededelingenblad

Mevr. M. Levy, arts, therapeute (overleden 1963)

Dr. W. Oesterreicher, therapeut (overleden 1967)

Mevr. S. de Vries, therapeute, vertrokken naar Amerika 1948

Mevr. S.E. van Emde, psychotherapeute

Mevr. L.M.C. Richard-Stuurman, leidster eigen Montess. kleuterschool

De Heer S. Wiegersma, psycholoog

Mevr. B. van Walsum-Kaplan, therapeute

Mevr. G.J. Winter-de Graaff, therapeute (overleden 1969)

Ik geloof dat ik uit naam van velen spreek, als ik eindig met allen, die ons voorgingen te herdenken en de wens te uiten, dat ons Bestuur de wil en de moed blijft opbrengen om in de toekomst op de ingeslagen weg voort te gaan.

Individualpsychologie is geen wetenschap van het intellect alleen, ook geen religie maar EEN LEVENINSTELLING DIE NOOPT TOT CREATIVITEIT.

Spreekende met Dr. Alex. Müller: „We hebben pech gehad, dat we Alfred Adler en zijn Individualpsychologie hebben leren kennen, nu moeten wij ermee zien te leven”.

Mw. L.C. van Dijk

WAT DEDEDEN EN BEREIKTEN WE IN DE AFGELOPEN 25 JAAR?

Het is altijd een aanvechtbare zaak wanneer de met cijfers en statistische gegevens naar voren komen. Geheel zonder die cijfers kunnen we echter ook weer niet als het om een overzicht gaat.

Als belangrijkste aandeel in het werk van de Werkgemeenschap geldt de 2-jarige cursus voor Individualpsychologie.

In totaal schreven ruim 800 CURSISTEN in, waarvan een 500tal het tweede jaar volgden. Daar niet iedereen prijs stelde op een getuigschrift legden hiervan 300 cursisten met succes hun examenproef af.

De Werkgemeenschap, die in 1947 officieel startte met een 20tal leden, groeide van jaar tot jaar tot het huidige aantal van 180, ondanks de zware verliezen door het overlijden van 17 leden, medewerkers, waaronder 10 prominente figuren - stuwkrachten van de Individualpsychologie in Nederland.

Naast de cursus hield de Werkgemeenschap haar maandelijkse bijeenkomsten met ca. 350 voordrachten, waarbij diverse leden en vele van buitenaf uitgenodigde sprekers een indrukwekkende hoeveelheid informatie en ervaring uitwisselden. Hulde hierbij aan drie onzer leden t.w. de Heer G.H. van Asperen, de Heer Mr. G.W. Arendsen Hein en de Heer Drs. H.W. von Sassen, die resp. met 28, 11 en 15 voordrachten bijdroegen.

17 maal organiseerde de Werkgemeenschap een weekend-conferentie in de School van Wijsbegeerte te Amersfoort, in Kasteel Hoekelum te Ede of in „De Pietersberg” te Oosterbeek. Deze conferenties stonden in het teken van een centre d'interêt zoals „Pedag. Vraagstukken in

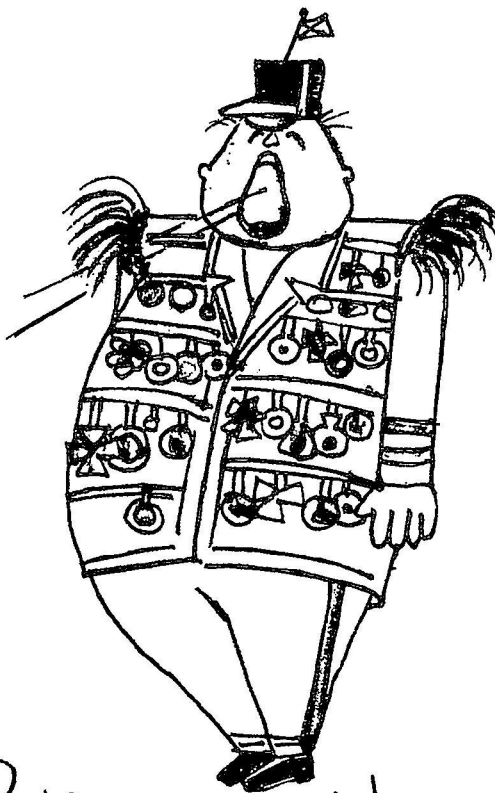
Ind. Psych. belichting", „Angst en onzekerheid in het hedendaagse menselijke bestaan", „Die Anwendung der Psychotherap. Methode der Gruppentherapie in der Schule", „De Psychologie van de Misdadiger", „Het Gezin in deze tijd", „Aspecten van de Kinderpsychologie", „De Uitdaging van het verkeer van het menselijk samenleven", „Psychosomatiek", „Individualpsych. in de Kunst", „Agressie", „Ontmoeting der generaties", „Maatschappelijk Werk", „De criminele mens, zijn persoonlijkheid en zijn verhouding in de wereld". TWEE HOOGTEPUNTEN. In 1955 was er de Internationale Zomerconferentie in „De Pietersberg" te Oosterbeek rond het onderwerp: „Tussenmenselijke verhoudingen".

In 1957 het Intern. Congres rond het onderwerp: „Psychische Hygiëne". Vele buitenlandse sprekers konden daar beluisterd worden w.o.: Dr. Alexandra Adler, Erst en Dr. Helena Papek, Prof. Oscar Spiel, Prof. H. Ansbacher, Prof. F. Scherke, Frau Dr. F. Friedmann, Olivier Brachfeld en vele anderen.

Een team van jonge enthousiaste leden heeft toen bergen werk verzet, peentjes gezweet en is een heerlijke herinnering en ervaring rijker geworden.

Wat echter niet in cijfers is uit te drukken, is de schat van gedachten en informaties, die de leden en belangstellenden mochten verwerken en zo mogelijk inweven in hun dagelijks werk en in hun persoonlijkheid. Velen hebben hun geestelijke vermogens in training gehouden en „een in beweging zijnde geest" laat zich niet verleiden tot een statische toestand, die uit kan lopen in neurotisch gedrag. „We zijn allemaal een beetje neurotisch" placht Prof. Adler te zeggen en dus hebben wij als belangrijkste arbeid getraind, elkaar geholpen en gesteund om de gezonde lijn te houden en getracht anderen aan te steken om datzelfde te doen.

Redactie-secretaresse

Overkompensatie? Nonsense!!!

P.v.f.

EEN ANTHOLOGIE UIT DE VOORDRACHTEN VAN ONZE PIONIERS

Als geen ander wist Dr. A. Müller in een briljante voordracht de verstrekkende en diepe betekenis van de Individualpsychologie te verwoorden:

HET LAATSTE RAADSEL IN DE MENS

Duidelijk was tot nog toe naar voren gekomen, dat het **PERSOONLIJK LEVENSDOEL** de mens meer stuwt dan allerlei oorzaken kunnen doen, maar Adler's grote daad behelst toch iets anders. Van waar komt het doel des mensen? **HIER STAAN WIJ VOOR HET LAATSTE GEHEIM IN DE MENS**, dat oneindig moeilijk te vatten en te beschrijven is: de persoonlijkheid, de kern, de scheppende kracht. Het laatste..... dat zijn wij zelf! Adler heeft de sprong gewaagd, niet slechts door zelf scheppend intuïtief te werk te gaan, *doch ook in de mensen het laatste, het wetenschappelijk onvatbare, het onbegrijpelijke, het onverklaarbare, te zien als hun persoonlijke vrijheid*, en dit **TOT GRONDSLAG** van zijn Individualpsychologie te maken. Dit is het diepste. Al het andere is integrerend, ons lichaam, onze omgeving, ja, zelfs ons denken en voelen, want wij kunnen tegenover dit alles nog stelling nemen. Wij zijn zelfs niet identiek met onze beschouwingen! Het scheppende element is het nieuwe, dat in 1900 niet slechts in de filosofische anthropologie, doch ook op alle andere gebieden, welke de mens tot onderwerp hebben, is doorgebroken.

Zonder verstand kan de mens zelfs geen voet verzetten, doch zijn diepste wezen is niet iets zuiver rationeels, het staat met 's mensen denken en voelen en met al zijn scheppende elementen in verband. De mens is echter veel intuïtiever, veel scheppender dan waarvan hij blijkt geeft. Hij moet de realiteit meer doorleven en hier staan we midden in de filosofische anthropologie. *De mens niet meer object, doch subject!*

Spr. noemde Adler groter anthropoloog dan psycholoog en kenschetst als één der filosofisch-anthropologische grondslagen der Individualpsychologie, dat zijn van de oorzaak naar de diepere grond is afgestoken.

De mens is een vrij wezen, doch hij moet naar die vrijheid streven!
De mens is geestelijk, doch hij moet geestelijk worden!
De mens, dader van zijn daden, synthese van vrijheid en noodwendigheid!

Voor de Individualpsycholoog bestaat er iets oneindigers beters dan zelfs de Individualpsychologie en dat is, **DAT DE MENS IN ZIJN STREVEN EEN DIENAAR VAN GOD EN EEN BROEDER DER MENSEN ZIJ.**

Dr. P.H. Ronge sprak in 1948 over:

REVOLUTIE IN HET MEDISCH DENKEN.

Dr. Ronge sprak over de revolutie, welke Adler met zijn Individualpsychologie in het medisch denken teweeg heeft gebracht. Hij leefde in de overgangstijd tussen chemisch-fysisch parallelisme en neo-vitalisme en trachtte het eeuwig probleem van het verband tussen lichaam en ziel aanvankelijk op te lossen door het fysiologisch denken: DE COMPENSATORISCHE REACTIE DER ORGANEN. Later neemt hij ook psychische compensaties aan, het „ik“ dat ordenend ingrijpt tussen de lichamelijke vermogens en de eisen der buitenwereld, dat het minderwaardigheidsgevoel vermindert en de mens nader brengt tot de absolute waarheid. *Het persoonlijkheidsideaal wordt het dynamisch patroon van oorzaken in het levend organisme, het lichaam.* In hoeverre dit ideaal bij de geboorte reeds aanwezig is, tracht de Zwitserse psycholoog dr. Stirnemann te onderzoeken door proeven op babies (observeren van reflexen). De vraag of de geteste babies in hun later leven de sporen van hun instelling blijven dragen, zal de tijd beantwoorden.

Adler leerde, hoe de mens, wiens persoonlijkheids ideaal, wiens doel wegvalt, geshockt raakt, doch door *het koesteren der shockverschijnselen* het ideaal in stand houdt. Spr. lichtte dit met typische voorbeelden uit zijn practijk toe.

In de medische mensbeschouwing nu is het wetenschappelijk noodzakelijk, behalve het causale ook het FINALE DENKEN, in te voeren.

Het causale denken moet volgens spr. hoofdzaak blijven, doch het kan van enorm belang zijn als doktoren er niet te streng aan vasthouden. Thans onderscheidt men bij hen twee groepen: de natuurwetenschappelijk denkende medici, verreweg de meerderheid, en een klein aantal, die het psychologisch aspect het belangrijkste vinden. De laatsten lopen het gevaar lichamelijke oorzaken over het hoofd te zien. Het is ontzaglijk moeilijk de biologische en psychologische zienswijze tot een eenheid te brengen.

Adler nu heeft ons in zijn stelsel een mogelijkheid gegeven tot een dergelijke synthese. Hij legt een natuurlijk verband tussen de fysiologische en psychisch-compensatorische processen en dit is, aldus dr. Ronge de betekenis van de Individualpsychologie voor de arts.

INDIVIDUALPSYCHOLOGIE EN LEVENSVREUGDE

Er is een uitspraak van Ruyard Kipling: „Dit is nu de wet van het oerwoud, zo oud en zo waar, als de hemel. En de wolf, die zich aan deze wet zal houden, zal het goed gaan, maar de wolf, die haar overtreedt zal sterven. En de kracht van de wolf is de troep van de kracht van de troep is de wolf“.

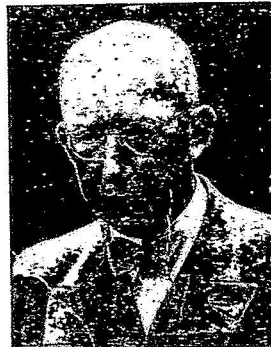
De meeste mensen zouden de wet van het oerwoud noemen: „Dood of wordt gedood“.

Sterk individualisme, agressiviteit, oorlog, waant men de natuurlijke tendensen van het dierenrijk. Pas langzamerhand is gebleken, dat Kipling in grote trekken gelijk heeft. Carl. E. Akeley heeft meerdere malen gezien dat bedreigde kudden olifanten een kring vormden met de jongere vechtlustigen in de buitenste ring. Zelfs een laag zoogdier als een muis heeft een soort samenwerking met soortgenoten. Een Pools onderzoeker, Vetulani, ontdekte, dat witte muizen minder hard groeiden als zij alleen i.p.v. met 3 of 4 in een kooi leefden.

W.C. Allee stelde een onderzoek in om te bepalen of dieren een ramp beter overleefden in groepsverband dan alleen. Bij zijn proef stierven alle wormen, maar de eenlingen gingen veel sneller dood dan de „kudden“.

Men zou zeggen dat katten en ratten elkaars natuurlijke vijanden zijn, doch dat is niet zo. De onderzoeker Sing Y Kuo fokte drie groepen katten onder verschillende omstandigheden. De eerste groep bleef bij hun moeders en maakten van de eerste dag af de rattenjacht mee. De tweede groep maakte pas kennis met de rattenjacht toen ze een paar maanden oud was. Slechts 45% hiervan werden rattenjagers. De derde groep groeide in één kooi op met jonge ratten. Deze katten leefden in vrede en vriendschap met alle ratten.

Deze voorbeelden doen ons stilstaan bij de vraag wat de oorzaak is van de drang naar „maatschappelijk leven en onderlinge hulp“. Zou niet ieder dier evenals de mens geboren zijn met de potentie tot wat Adler bedoelt gemeenschapsgevoel aan welk begrip een niet nader aan te duiden of te begrijpen factor verbonden is?

De baby krijgt na een paar maanden een geestelijke instelling tegenover de moeder, gaat haar herkennen en tegen haar lachen. De moeder is voor het kind iets anders geworden dan uitsluitend de leverancier van voedsel. Dit geestelijk contact is nodig voor de lichamelijke groei van het kind.

We zien dus dat een zeker „samen“, een contact, nodig is voor het voortbestaan van de enkeling (hetzij worm, muis of mens).

Bij de mens spreken we dan van EEN GEESTELIJK CONTACT, waarvan we weliswaar het wezen niet begrijpen maar waaruit we afleiden DE EENHEID VAN LICHAAM EN GEEST BIJ DE MENS. Bij de olifant, de wolf, de muis en de worm is er iets dat we „binding“ zouden kunnen noemen en dat ons het mysterieuze van deze binding doet opvatten als een aangeboren potentie, die we misschien analoog kunnen zien aan Adler's gemeenschapsgevoel op een dierlijk niveau, maar kennelijk even belangrijk als het gemeenschapsgevoel voor de mens, om het lichamenlijk bestaan te handhaven. DUS NIET EEN ETISCH MAAR EEN BIOLOGISCH BEGRIP.

J.A. Delhez

„Dat je ruzie hebt is helemaal niet erg. De wrijving bewijst dat jullie persoonlijkheid zich nog bezig is te vormen.
.....Bedenk wel even of je partner het NU prettig vindt om met je getrouwd te zijn“.

J.A. Delhez

De gedachte dat de mens SCHEPPER IS VAN EIGEN LOT ondervindt nog steeds grote weerstand. Automatisch en hardnekkig verwijzen de mensen naar of zoeken naar oorzaken als excuus voor hun falen en onvermogen.

De I.P. leert voorbij te gaan aan het causale naar een diepere kern van het wezenlijk menselijke.

Hierover twee exacte voordrachten van Mevr. G.H. von Sassen-Zendig en mevr. S.J. de Vries.

CAUSALITEIT VERSUS INDETERMINISME.

Met de probleemstelling „causaliteit versus indeterminisme” komt het nog onopgeloste vraagstuk van de menselijke vrije wil, waarover reeds eeuwenlang gediscuteerd is, weer naar boven.

Wij zouden deze twee begrippen echter anders tegenover elkaar kunnen stellen, niet als OF HET EEN OF HET ANDER maar als twee principes, die bij de menselijke ontwikkeling voortdurend tegen elkaar afgewogen moeten worden. Misschien komt de formulering „causaliteit EN indeterminisme” de oplossing het meest nabij.

Elk levend organisme wordt causaal bepaald door datgene, wat het meebrengt en verder door de beïnvloeding door het milieu. Ook de mens wordt geboren met bepaalde eigenschappen, waarvan de ontplooiing door zijn omgeving gunstig of ongunstig wordt beïnvloed.

Hij ervaart echter reeds vroeg in het leven EEN DERDE VORM VAN LEVENSBEPALING. Hiervan is de eerste uiting het „neen” zeggen van het kind, aanvankelijk slechts gericht naar buiten als afweer tegen invloeden van de omgeving. Doch het bevat in de kiem reeds het element: HET OP EIGEN DOEL GERICHT STREVEN TEGEN DE CAUSALITEIT IN. Deze nog onbewuste zelfhandhaving van de individualiteit komt niet meer uit het instinct, doch uit het voorstellingsvermogen voort en is een eerste demonstratie van de zelfstandige geestkracht, waarmee het individu in de causale loop der dingen vermag in te grijpen. Volledig blijkt deze geestkracht eerst dan wanneer zij zich niet meer alleen als protest tegen de buitenwereld uit, maar zich ook, op een hoger niveau naar binnen richt, waardoor het gehele innerlijke leven gemetamorphoseerd wordt.

Dit vermogen om in verantwoordelijkheid voor zichzelf scheppend werkzaam te zijn, dit op-
perste stadium van menselijke ontwikkeling, geeft Alfred Adler als volgt weer: „HOE HET OOK MET DE MENS GESTELD IS - HIJ KAN OOK ANDERS”. Dit „anders kunnen” is het wat de mens, boven de oorspronkelijke causaliteit uit, tot vrije zelfbepaling opheft. Om de kracht, die „ook anders kan” te doen rijpen tot een levende geestelijke kiem van doelbewuste activiteit, moet de kinderlijke fase de aanvankelijke afwerende zelfhandhaving tegenover de buitenwereld, uitgroeien tot het volwassen menselijk vermogen om telkens weer te kiezen tussen ja en neen.

Voltrekt deze ontwikkeling zich, dan is de mens het zuiver causale stadium ontgroeit. Dat wil niet zeggen, dat de causaliteit ooit verdwijnt om voor iets anders plaats te maken, maar de menselijke geest werkt op de causaliteit in en door dit integratie-proces verliest het causale zijn oorspronkelijk dwingende macht.

In deze zin kan men spreken van „causaliteit EN indeterminisme” als van een ontwikkeling. In ieder mens leeft, min of meer verborgen, de mogelijkheid zich te richten op een zelfge-

steld doel. Deze mogelijkheid is de ware kern van de mens, is datgene, wat als zijn meest wezenlijke, zijn ware zelf, in zijn persoonlijkheid doorklinkt.

Mevr. G.H. von Sassen-Zendig

Mevr. S.J. de Vries over:

VERANTWOORDELIJKHEID TEGENOVER ONSZELF EN ANDEREN

Spreken we tegenwoordig mensen, lezen we kranten, dan valt ons dadelijk op, hoe vaak we het woord VERANTWOORDELIJKHEID tegenkomen: Na de bevrijding was er een algemene roep om een sterker verantwoordelijkheidsbesef en nu zien we hoe de klachten zich vermenigvuldigen over een gebrek aan verantwoordelijkheidsbesef.

Vanwaar komt dit verantwoordelijkheidsbesef?

Bezien we de mens, dan merken we een tweepoligheid op: de mens is een eenmaal voorkomende eenheid, maar hij is ook onverbreekelijk verbonden aan een groot geheel.

En in deze laatste verbondenheid ligt de verantwoordelijkheid.

Zonder deze verbondenheid, zonder de wisselwerking tussen mens en medemens, zouden we nooit tot een persoonlijkheid kunnen uitgroeien.

De Zwitser Strinimann onderzocht de gedragingen van pasgeborenen gedurende de eerste 24 uur en hij vond o.a. dat er in het kind bij de geboorte aanwezig moest zijn een zin tot samenwerking.

Ook Adler constateerde dit reeds eerder. **ONS VERANTWOORDELIJKHEIDSBESEF HANGT SAMEN MET DEZE NEIGING TOT SAMENWERKING.**

En nu zien we, dat deze zin tot samenwerking vaak verstoord wordt, doordat de omgeving hierop onjuist reageert.

We verhinderen elkaar en ontplooiën ons daardoor niet tot die bewegelijke, steeds groeiende, harmonische mensen, die we hadden kunnen worden, wanneer onze zin tot samenwerking tot ontwikkeling was gekomen.

We verstoren zelf en we worden verstoord.

Gelukkig hebben we in ons een vermogen tot schiften en nemen daardoor uit onze omgeving alleen die prikkels op, die passen bij onze persoonlijkheid, zo verdedigen we ons - maar ook van ten onrechte - tegen verstoring.

Dit verstorend werken wordt veroorzaakt door onze neiging om de ander te willen vormen naar onze inzichten; we staan met vooringenomenheid tegenover hen en leren hen daardoor niet kennen.

ALLE OPVOEDING VOLGENS METHODEN, SYSTEMEN, VASTSTAANDE BEGRIPPEN ENZ. KAN HET NATUURLIJK PROCES FORCEREN.

Het eerste onrecht, wat we het kind aandoen, is ons er een voorstelling van maken, hoe het kind worden moet.

Reeds Thomas à Kempis zei: „Bemoei u niet met de jeugd“, dus: ons er hoogstens aan wijden. Door dit modelleren ontstaat een afgedamde jeugd, met gekneusde plekken „stolsel“.

Hierdoor ontwikkelt het verantwoordelijkheidsbesef niet en wordt de verbondenheid aan het grote geheel verbroken.

Gebeuren er dan geen ongelukken, wanneer we het kind vrij laten?

Nee, de verkeerde dingen ontstaan door de „omvormingsneiging” der volwassenen; kinderen, die opgroeien zonder deze storende invloed vertonen een verrassende frisheid, levendigheid, initiatief, verantwoordelijkheidsgevoel en samenwerking.

Zijn de volwassenen verantwoordelijk voor deze kneusingen? Ja en nee.

Wij kiezen niet steeds de goede weg, doordat we angstig zijn voor het vreemde en nieuwe en omdat de gehechtheid aan het oude zo vertrouwd is.

Maar we moeten weten, dat het leven onze zekerheden tóch wegslaat en dat het de bedoeling van het leven is, OM IN HET ONZEKERE TE LEVEN EN DIT TEGEMOET TE TREDEN.

De eerste moed, die we het kind moeten aanleren, is die van fouten te durven maken. In dit opzicht werken de scholen, ook de Montessorischolen, niet mee.

De mensheid is erop ingesteld alles foutloos te willen of moeten doen; al streven we naar volmaaktheid, haar bereiken doen we nooit. Het streven geeft beweging, het bereiken zou tot bewegingloosheid leiden: heiligen worden we nooit.

Wanneer de invloed der ouders ophoudt, worden we volwassenen en bepalen zelf ons keuzemoment.

Ook de kinderen kennen dit keuzemoment, wanneer ze in de natuurlijke verbondenheid met de ouders leven. Maar wanneer de ouders gaan bepalen, hoe het kind leven, denken en handelen moet, dan wordt dit keuzemoment door de ouders overgenomen, tot schade van het kind.

De ouders hebben dode plekken en vaak wijzen kinderen die aan.

Veel volwassenen hebben een quasi-verantwoordelijkheidsgevoel, dat niet zuiver is; alleen wanneer het gedragen wordt door de verbondenheid aan het grote geheel, is dit verantwoordelijkheidsgevoel reëel.

Verantwoordelijkheidsbesef t.o.v. onszelf dwingt ons, onze dode plekken te herkennen. Dit zijn b.v. onze gevestigde meningen.

Meningen kunnen tijdelijke hulpmiddelen zijn, maar wanneer levenshouvast eraan wordt vastgekoppeld, treedt verstarring op.

Ook gewoontevorming kan gevaarlijk zijn voor de levendheid, zo ook omgangsvormen, wanneer geen wellevendheid hieraan ten grondslag ligt.

Bij iedere vormgeving zien we, dat de vorm het leven doodt, wanneer de ware belevenis verloren is gegaan.

Spreekster eindigde met enige citaten:

☆☆☆☆

BERDJAJEW

Het kan niet, dat mensen voor eeuwig verdoemd zijn: 'n objectieve hel zou een fout der schepping zijn. 'n subjectieve hel bestaat wel; d.i. geen contact met anderen hebben.

☆☆☆☆

MERESKOWSKI

Tot nu toe hebben sommigen veel geweten en weinig liefgehad; anderen hebben veel liefgehad en weinig geweten. Maar wie veel weet en veel liefheeft, die kan anderen helpen.

☆☆☆☆

Mevr. M.A. Spaander-Duyvis, die ALS EERSTE Prof. Adler in ons land introduceerde sprak bij de opening van „Het Adlerhuis“ te Amersfoort de volgende woorden:

„Het is niet nodig de namen te noemen van de „groten“, die in de laatste 50 jaar ons inzicht in de structuur van de menselijke psyche hebben verhelderd, maar dat we hier tezamen zijn danken we aan HET GEHEEL ENIGE STANDPUNT dat ADLER hierbij innam n.l. dat alle moeilijkheden, die wij in vroege en latere jaren in ons leven en met het leven krijgen, TE VOORKOMEN zijn door een tijdig en juist omzetten van de wissel die onze levenslijn in de rails doet lopen; de rails die ons verbindt steeds beter, steeds vruchtbaarder met de gemeenschap - met het leven“.

☆☆☆☆

Uit een lezing van Mr. G.W. Arendsen Hein „OVER GROEPSTHERAPIE“ (1952):
Het is een opvallend verschijnsel dat mensen vrijwel steeds elkaar's nabijheid zoeken, maar dat ze tegelijkertijd een zekere handigheid hebben ontwikkeld om alle werkelijke contacten te vermijden.
Oppervlakkige verstrooiing wordt aangegrepen als een middel om de geringste gelegenheid tot diepergaande aanraking met de medemens te voorkomen. Maar het leven vernieuwt zich steeds aan het contact met de ander. Brunner zegt ergens: „Der Mensch bekommt sein wirkliches Ich nur von Du her“.

Deze woorden werden 20 jaar geleden gesproken. Thans lijkt de tijd rijp, overal ter wereld worden pogingen gedaan dit patroon te doorbreken.
Als voorbeeld is te noemen de belangstelling voor SENSITIVITY-TRAINING.

☆☆☆☆

Uit het hiervolgende stukje van de Heer J. Vinkenborg spreekt de levenslust en humor, waarmee hij ook vaak anderen aanstak en die zozeer paste bij zijn persoonlijkheid in de kwaliteit van psychologisch-paedagoog.

Ik droomde.

Ik droomde, dat alle Individualpsychologen in Nederland, zodra ze elkaar ontmoetten, elkaar toelachten met een gulle lach en een veelbetekenende blik en elkaar de hand toestaken onder de woorden: „Zo, hoe maak jij het, en heb je je ook al opgegeven voor de I.P. '55“ (Met dit laatste bedoelde ze dan de Intern. Zomerconferentie in Oosterbeek).

't Was toevallig een dag waarop onze dierbare Hollandse zomer, bemoedigd door het KNMI te de Bilt, met wat zonniger gedachten vervuld was dan gewoonlijk.
Op het terras van het N.Z. Hollandse Koffiehuis, dependance van onze stationslokalen en stamlokaal van onze cursisten en docenten, installeerde ik mij, om bij het genot van

een kop koffie mij nog wat te prepareren voor de cursus, die ik zo dadelijk moest geven over het moedige „Ja” en het neurotische „Nee” en ik overlegde, hoe ik de cursisten

in zou prenten, dat een conferentie nooit deelnemers zou krijgen, als iedereen „ja..... maar” zei. Intussen liet ik mijn blik gaan over de pakkende, veel-talige reclamebiljetten aan de wand, die de aandacht vestigden op dé gebeurtenis van het jaar: de I.P. '55, terwijl ik allerlei brokstukken van gesprekken aan de tafeltjes om mij heen opving.

Een paar Amsterdamse huismoeders geflankeerd door hun jeugdige kroost, rose limonade purend door vrolijke plastic rietjes, bespraken perikelen uit school en kinderkamer, een gesprek, dat geheel onder invloed van Alice Friedmann stond: „Zeg nooit als je met kinderen spreekt.....”

Aan 't tafeltje naast hen zaten twee stewardessen van de KLM. Ik hoorde hoe de een met nadruk be-toogde: „Vliegen houdt verband met je levensstijl,

heus, Individualpsychologie is gemakkelijker dan je denkt, lees eens een boek van Dr. Ronge”.

Een zakenman, kennelijk grootindustriël, betoogde tegen een Amerikaanse zakenvriend: „Individualpsychologische bedrijfsleiding is toch voordeliger.....”.

En een soldaat, kennelijk nog niet op alle levensgebieden ontmoedigd, sloeg zijn arm te der om zijn meisje heen en, beseffend, dat Oosterbeek ook voor zijn latere huwelijksgeluk betekenis kon hebben, fluisterde hij haar in 't oor: „Zorg dat je er bij bent.....”.

Omhoogstijgend in de lift van het Centraal Station (een stijgdroom?!) overdacht ik, dat ik aan mevrouw Heyligers zou vragen of ik enkele minuten van mijn lestijd mocht gebruiken om nog eens de aandacht op de I.P. '55 te vestigen, maar boven gekomen, zag ik haar al achter in de gang staan wuiven en ze vertelde me enthousiast, dat *alle* cursisten zich al opgegeven hadden.

Alleen wilde een tweedejaars cursist nog weten of je in Oosterbeek ook mocht roken en een eerstejaars cursiste was bang, dat ze over de lezingen waar ze spijselde, een scriptie zou moeten maken.

Later kwam mevr. Bréas om mej. van Dijk te helpen met het inpakken en verzenden naar Oosterbeek van onze bibliotheek en ze vertelde, dat er al zóveel buitenlandse opgaven waren, dat de enkele Nederlandse Medewerkers en leden van de Werkgemeenschap, die zich nog niet opgegeven hadden, als ze zich niet onmiddellijk meldden, kans liepen wegens ruimte-gebrek, met zijn tweeën in één bed gestopt te worden.....

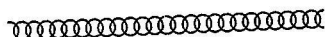
Dromen hebben een diepe zin. Ze zijn diep geworteld met onze levensstijl, zijn er de uitdrukking van. In de droom geven we ons vaart, zien we al vast voltooid, waar we in de realiteit nog moeizaam aan ploeteren. De doorgewinterde Individualpsycholoog zal dan ook uit het bovenstaande wel geconcludeerd hebben, dat ik een optimistische levensstijl heb! En dat ik het oog gericht houd op het heil van de, helaas nog vaak van te weinig inzicht getuigende gemeenschap, die traag en aarzelend soms haar beste kansen laat voorbijgaan. Dr. Müller zei eens: „Wir haben das Pech gehabt I.P. kennen zu lernen. Jetzt haben wir dafür zu arbeiten”.

Er zijn nog zóveel onbegrepen en verkeerd opgevoede kinderen, er zijn nog zóveel huwelijks-moeilijkheden, gemeenschap is nog zó vaak een leeg begrip, dat er voor ons allen een belangrijke taak ligt. Wereld in nood, jeugd in nood - voor wie zich in deze dingen maar even verdiept, worden het benauwende realiteiten.

Bij de oplossing kunnen de beschouwingen en richtlijnen van de I.P. van groot nut zijn.
In de grond van de zaak zijn ook wereldproblemen - mensenproblemen en mensenproblemen zijn problemen, die neerkomen op

Tussenmenselijke Verhoudingen.

Critische cursisten vragen natuurlijk of ik het bovenstaande werkelijk gedroomd heb. Individualpsychologisch is dat volkomen onbelangrijk!
Belangrijk is alleen wát de dromer als „droomherinnering“ produceert, omdat daaruit spreekt, wat voor hem op dit ogenblik een levend en urgent probleem is.
Trouwens: dit is niet alleen mijn probleem, maar het is óns probleem.
Daarom hoop ik, dat u allemaal zo iets droomt, als bewijs, dat u bezig bent vaart te zetten....
Het succes, waar ik van droomde, is nog geen realiteit.
Vraag u ook hier af, zoals Adler leerde: „Was habe ich getan, damit es besser werde?“
Noblesse oblige.....
Wir haben das Pech gehabt.....
Weet u, dat een mens soms pech heeft, waar hij later dankbaar voor is?

„ONZE“

Een eigenschap van het Subject om zich alles toe te eigenen wat het voor zich waardevol acht geldt evenzeer voor een meervoudig subject een „wij“.
In dit geval spreken we als leden van de Werkgemeenschap graag van „onze“ Werkgemeenschap, „onze pioniers“, „onze“ voorzitter, daarmee ons zelfgevoel verhogend met de waarden van anderen. In zo'n geval is het juist om de behoefte aan meerwaarde van het eigen subject te onderkennen en dan liever te spreken van „de“ Werkgemeenschap, „de“ pioniers enz. enz.

Anderzijds ligt in de term „onze“ een uiting besloten van onderlinge verbondenheid, waardering, genegenheid, warmte en gemeenschap. Vanuit dit laatste wil ik hier een paar woorden wijden aan

„onze“ voorzitter de Heer G.H. van Asperen.

Was hij niet initiatiefnemer, vice-voorzitter gedurende de eerste elf jaar van de Werkgemeenschap en eerste voorzitter tot heden toe?

Hoe zouden we de Werkgemeenschap kunnen denken en in herinnering houden zonder dit vertrouwde, vaste en betrouwbare middelpunt?
Middelpunt - ja - een functionerend middelpunt; aanvankelijk verborgen te midden van vele actieve leden en medewerkers. Later helaas door het wegvallen van vele pioniers eenzamer wordend hoewel meer zichtbaar, doch steeds functioneel met een groot verantwoordelijkheidsgevoel zowel voor de nalatenschap van Adler als voor de praktische medemenselijkheid. De Heer van Asperen is geen „hemelbestormer“ doch zijn persoonlijkheid kenmerkt zich door een bedachtzaam en gestadig werken in de richting van een realistische medemenselijkheid als antwoord op Adler's uitdaging:
„wat hebt gij gedaan opdat het beter wordt“.

L.M.C. Richard-Stuurman

INVLOED VAN DE INDIVIDUALPSYCHOLOGIE OP DE STRAFEXECUTIE.

Het 25-jarig bestaan van de Ned. werkgemeenschap valt ongeveer samen met eenzelfde periode van een vernieuwd gevangeniswezen.

In 1953 trad de nieuwe beginselenwet in werking nadat reeds enige jaren de leidende gedachten ervan in de praktijk waren getoetst. Het zou voor de hand liggen zich af te vragen of de individual psychologie invloed heeft gehad op de totstandkoming van die wet. Eén van de belangrijkste artikelen ervan wil de straf mede dienstbaar maken aan de terugkeer van de delinquent in de maatschappij.

Anders gezegd: de straf dient een resocialiserende werking te hebben. Dit betekende een omwenteling in de tot dan geldende opvatting over gevangenisstraf. De vergeldingsgedachte werd verdrongen door de verbeteringsidee.

De uitwerking van de nieuwe opdracht kwam uiteraard slechts geleidelijk van de grond. Eén van de aspecten welke vooral de aandacht kreeg, was in de gevangenis mogelijkheden te scheppen voor een zodanige gedragsverandering van de gedetineerden, dat zij na vrijlating in de maatschappij weer redelijk kunnen functioneren. Hiertoe was nodig de oorzaken (aanleidingen) te kennen van hun afwijkend en strafbaar gesteld gedrag, teneinde een aanknopingspunt te vinden voor een juiste beïnvloeding ten goede.

Bij bestudering van de levensgeschiedenissen in rapporten en gesprekken, bleek in de meeste gevallen het grondpatroon van hun levensstijl te zijn bepaald door de jeugdsituatie welke zich kenmerkte door affectieve en (of) pedagogische verwaarlozing in gebroken of onvolledige gezinnen. Een triest en weinig hoopgevend gegeven omdat het vrijwel ondoenlijk is om de verloren jeugd op volwassen leeftijd te compenseren en te herstellen.

Daarbij komt dat de strafduur meestal te kort is om een langdurige behandeling toe te passen en in de maatschappij de voorwaarden ontbreken om effectieve hulp en steun te verlenen. Het publiek heeft immers nog altijd een afkeer van de justitiekant en hier speelt dan de ons bekende duivelskring duidelijk een rol.

In plaats van de vorengenoemde verwaarlozing wil men tegenwoordig liever spreken van relatie-arm (gestoord) als het grote probleem en aanleiding van de misdaad. Deze formulering zou rechtstreeks kunnen zijn ontleend aan de individualpsychologie. Gemeenschapszin en relatiebehoefte zijn synoniem.

Men tracht deze behoefte in de gevangenis te bevredigen door het creëren van groepsactiviteiten in velerlei vorm. Gezien de samenstelling van de gestichtsbevolking is de kans groot dat als men de groepsprocessen zich spontaan laat ontwikkelen, als resultaat een anti-maatschappelijke instelling zal ontstaan. Veel activiteiten worden dan ook geleid door daarvoor opgeleide functionarissen. Het bezwaar is echter dat de ingeslotene na zijn vrijlating weer in zijn oude omgeving terugkeert, die meestal te weinig positieve bouwstenen levert voor een maatschappelijk aangepast gedrag.

Op grond van de ind.psych. opvatting dat in het leven van een méns 3 aspecten: liefde-arbeid-maatschappij zijn te onderscheiden, zou het resocialiseringsproces echter veel effectiever kunnen verlopen.

Voor degenen die in de liefde — beginnende met de ouder-kind relatie — te kort gekomen zijn, is het bijzonder moeilijk zo niet onmogelijk op volwassen leeftijd, dit manco bevredigend aan te vullen. De gevangenis is daartoe in het geheel niet toegerust.

Men zou zich m.i. derhalve moeten richten op de 2 overige levensgebieden om althans enigermate de breuken te herstellen. Wil men in de maatschappij gewaardeerd worden dan is dat in belangrijke mate afhankelijk van iemands nuttigheid t.o.v. de gemeenschap. Anders gezegd: het hangt af van de arbeid welke men verricht. Deze conclusie vindt zijn negatieve bevestiging in de gevangenisbevolking welke n.l. voor het merendeel bestaat uit ongeschoolde arbeiders.

Het ligt dus voor de hand om te trachten het arbeidsniveau te verhogen. Ik geloof dat dit

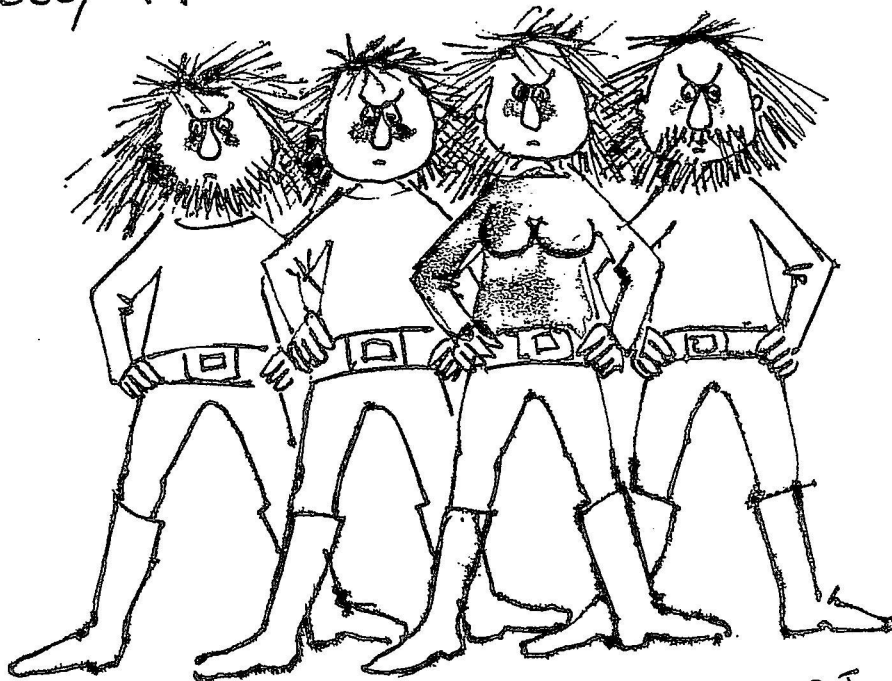
is te realiseren door ons strafrechtstelsel uit te breiden met een strafmodaliteit waarin de prikkel om de vakbekwaamheid te verhogen zó aantrekkelijk is, dat de gestrafte zich hier voor volledig inzet. Dit bereikt men o.a. door het opleggen van een schadevergoedingsstraf waarbij de dader verplicht wordt een door de rechter vastgesteld in de gevangenis te verdienen en aan het (de) slachtoffer(s) over te dragen bedrag bijeen te werken, om daarmee de vrijheid te herkrijgen.

Het aspect dat het slachtoffer van de misdaad de geleden schade geheel of gedeeltelijk vergoed krijgt, laat ik hier terzijde. Aangezien echter beter werk een hogere beloning betekent en een eerdere vrijlating, zal ieder trachten hoger gekwalificeerde arbeid te gaan verrichten. De taak van de overheid om hen hiertoe in staat te stellen d.m.v. moderne bedrijven, omscholingscursussen e.d. in de gevangenis.

Concluderende meen ik te kunnen stellen dat de individualpsychologie boven de toepassing reeds in het huidige stelsel, een ommekeer in het strafrecht teweeg kan brengen, ten gevolge waarvan veel van de onlustgevoelens over de onbevredigende resultaten van de maatschappelijke reacties op misdaden, zou kunnen worden weggenomen. Er zijn tekenen die erop wijzen dat een dergelijke ontwikkeling op gang komt.

P. Hummelen.

wie heeft er hier een
"moeilijke" plaats in de
kinderry ??

WAT DE INDIVIDUALPSYCHOLOGISCHE GEDACHTE VOOR MIJ BETEKENDE

Naar aanleiding van het 25-jarig bestaan van onze Ind. Psych. Werkgemeenschap is mij gevraagd te trachten een bijdrage te leveren over allerlei uit die vervlogen jaren. Ik heb het grote voorrecht gehad reeds in 1934 in contact gekomen te zijn met de Ind. Psych. en wel op een merkwaardige wijze. Op bezoek bij een familielid rommelde ik eens even tussen de boeken en mijn keus viel op een werk van Prof. Adler. Waarom? Ik weet het nog steeds niet. Mijn oog viel op een bladzijde met een beschrijving over een door hem behandelde patiënte, waarin ik een analoog geval met het mijne herkende. Er was reeds veel aan mij gedokterd (medicijnen, injecties), maar onbewust voelde ik dat dit de goede weg niet was en deze bladzijde was als het ware een bevestiging hiervan. De volgende dag schreef ik toen een uitvoerige brief aan Prof. Adler in Wenen. Spoedig kwam daarop een allervriendelijkst antwoord.

Zelf kwam Prof. Adler voorlopig niet naar ons land, wel echter zijn assistente Dr. Lydia Sicher, waarvan hij het logeeradres en telefoonnummer bijvoegde.

Kort daarna maakte ik met kloppend hart een afspraak met als gevolg dat wij zeker een uur bij mij aan huis tezamen hebben gepraat. Zij begreep zeer snel waar de schoen wrong, maar ik begreep er natuurlijk bitter weinig van. Hoe nu verder? Aangezien Dr. Sicher spoedig naar Wenen terug zou keren (ik mocht haar altijd schrijven) adviseerde zij mij naar een Ind. Psych. gerichte arts in Holland te gaan en dat was Dr. Ronge in Utrecht, zoals velen weten onze voorzitter en later ere-voorzitter.

Nooit heb ik later iemand ontmoet, die zo eindeloos geduldig, zo begrijpend en meelevend was. Bij tijd en wijle gaf hij mij een „figuurlijke injectie“. Wat konden we samen genieten als ik een „Aha Erlebnis“ kreeg. Dat zijn er heel wat geweest, want in de 31 jaren, die ik toen telde, was ik behoorlijk „scheef“ gegroeid.

Tezamen hebben wij heel wat „recht“ proberen te zetten en nog altijd kan ik de dag zegenen, waarop ik een zo vertrouwd iemand ontmoette bij wie ik mij geheel kon uitspreken. *Hij* was matador in het „weg wijzen“ en *ik* kon gelukkig moed verzamelen om te trachten die juiste weg in te gaan al was dat soms heel moeilijk.

Later heb ik het voorrecht gehad de familie Ronge tot mijn beste vrienden te mogen rekenen. In de laatste drie jaren van Dr. Ronge's leven heb ik veel met hem mee geleeden, vooral als veelvuldige benauwdheden hem kwelden. Tot het laatste toe was hij echter een gemeenschapsmens, een heel bijzonder mens, vol humor en open voor de schijnbaar onbelangrijke eenvoudige dingen des levens. In mei 1969 is hij helaas overleden, terwijl zijn vrouw hem enige maanden later volgde. Nog steeds heb ik het voorrecht in hun huis te komen. Het is voor mij vanzelfsprekend dat ik nu het contact met één van zijn dochters voortzet.

Samen gaan we steeds op zijn verjaardag naar het graf, zij uit liefde voor haar ouders, ik uit oneindige dankbaarheid en eerbied voor alles wat deze „eenvoudige“ mens door middel van de Ind. Psych. met anderen en mij bereikt heeft. Na zijn heengaan volgde een ontzettende leegte, maar gelukkig bewijst het floreren van de cursus met zijn vele docenten dat de I.P. leeft. Ik hoop dat velen er een even bruikbare levenshouding aan zullen overhouden als ik.

Behalve de vele lezingen, die ik vanaf 1934 gevolgd heb waaronder verschillende buitenlandse individual psychologen als: prof. Oscar Spiel, dr. Neumann, dr. Lydia Sicher e.a. en vanzelfsprekend ook de cursus 1952/53, had ik bovendien het voorrecht éénmaal Prof. Adler te mogen horen, een zeer gemoedelijk en eenvoudig mens, die de medemenselijkheid uitstraalde, evenals Dr. Ronge.

Verder zullen mij steeds in herinnering blijven Mevr. Von Sassen, mevr. Almayer, mevr. Sophie de Vries, mevr. Spaander-Duijvis, Dr. Levy, de heer Vinkenborg e.a.

Ik feliciteer de Ind. Psych. Werkgemeenschap met haar 25-jarig bestaan en ik hoop dat

onze vereniging in het belang van de medemens nog lang zal groeien en bloeien. Voor mij was en is de I.P. een ware „openbaring“.

Aanvankelijk om mezelf meer objectief te bekijken en om te gebruiken in mijn werkring (onderwijs), daarnaast om een fijne kennissen- en vriendenkring op te bouwen, waarbij mijn kennis en ervaring van en met de I.P. mij soms in staat stelt enige hulp te bieden bij moeilijkheden in menselijke relaties.

De I.P. is voor mij dus wel een echte gebruiks-psychologie geworden.

Mw. M.P.H. Rentenaar.

Illustraties: Mw. G.C.E. van Tienhoven, Amsterdam

Dank aan allen, die meewerkten aan de samenstelling van dit nummer.

Drukkerij Fortanier, Balistraat 109, Den Haag. (Tel.:070-633772)